

Byla C-230/23**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2023 m. balandžio 13 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Ondernemingsrechtbank Gent Afdeling Gent (Belgija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. vasario 16 d.

Ieškovė:

CV REPROBEL

Atsakovė:

NV COPACO BELGIUM

Pagrindinės bylos dalykas

Ieškovė – CV REPROBEL (toliau – REPROBEL) – iš esmės reikalauja dėl neapmokėtų sąskaitų priteisti iš atsakovės 28 614,49 EUR sumą (įskaitant PVM) ir 2 861,44 EUR žalos atlyginimą, taip pat nuo abiejų sumų priskaičiuoti palūkanas. Atsakovė – NV COPACO BELGIUM (toliau – COPACO) – reikalauja pripažinti ieškovės reikalavimus nepagrįstais.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Šiame SESV 267 straipsniu grindžiamame prašyme keliami klausimai, ar įstaiga, kuriai valstybė yra pavedusi rinkti ir paskirstyti teisingas kompensacijas, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktus, ir ją prižiūri, yra įstaiga, prieš kurią privatus asmuo gindamasis gali remtis tuo, kad su Sąjungos teise yra nesuderinama nacionalinė norma, kurią ta įstaiga ketina taikyti, ar ši nuostata veikia tiesiogiai ir ar nacionalinis teismas turi netaikyti su šia nuostata nesuderinamos nacionalinės normos.

Prejudiciniai klausimai

Ar įstaiga, kaip antai REPROBEL, tiek, kiek jai valstybė Karaliaus dekretu yra pavedusi rinkti ir paskirstyti valstybės nustatytą (-as) teisingą (-as) kompensaciją (-as), kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktus, ir ją prižiūri, yra įstaiga, prieš kurią privatus asmuo gindamasis gali remtis tuo, kad su Sąjungos teise yra nesuderinama nacionalinė norma, kurią ta įstaiga ketina taikyti?

Ar atsakant į šį klausimą svarbu tai, kad valstybės vykdoma šios institucijos priežiūra, be kita ko, apima:

- o šios įstaigos įpareigojimą kompensacijos mokėtojams skirto prašymo pateikti informaciją, reikalingą tiek kompensacijai už reprografiją rinkti, tiek jai paskirstyti, kopiją visada persiųsti kompetentingam ministrui, kad jis būtų informuotas, kaip įstaiga įgyvendina savo priežiūros teisę, ir galėtų nuspręsti, ar tikslinga ministro įsakymu nustatyti prašymų pateikti informaciją turinį, skaičių ir dažnumą taip, kad jie kuo mažiau trukdytų tuos prašymus gaunančių asmenų veiklą;
- o įstaigos įpareigojimą paraginti ministro atstovą išsiųsti kompensacijos mokėtojams, verslininkams, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra didmenininkai ar mažmenininkai, išperkamosios nuomos bendrovėms ir prietaisų priežiūros bendrovėms prašymą pateikti informaciją, reikalingą proporcingai kintamo dydžio kompensacijai už reprografiją rinkti, kai kompensacijos mokėtojai nebendradarbiavo atliekant šį rinkimą, turint omenyje tai, kad įstaiga taip pat yra įpareigota minėto prašymo kopiją nusiųsti kompetentingam ministrui, kad jis galėtų nustatyti prašymų pateikti informaciją turinį, skaičių ir dažnumą taip, kad jie kuo mažiau trukdytų tuos prašymus gaunančių asmenų veiklą;
- o įstaigos įpareigojimą pateikti kompetentingam ministrui patvirtinti kompensacijos už reprografiją paskirstymo taisykles ir bet kokius jų pakeitimus;
- o įstaigos įpareigojimą pateikti kompetentingam ministrui patvirtinti jos parengtą deklaracijos formą, kuri negali būti platinama nepatvirtinta?

Ar atsakant į šį klausimą svarbu ir tai, kad įstaiga turi tokius įgaliojimus:

- o įgaliojimą iš visų asmenų, kurie yra kompensacijos mokėtojai, įnašų mokėtojai, verslininkai, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra didmenininkai ar mažmenininkai, išperkamosios nuomos bendrovės ir prietaisų priežiūros bendrovės, pareikalauti pateikti visą informaciją, reikalingą kompensacijai už reprografiją rinkti. Kiekviename prašyme visada turi būti nurodytos baudžiamosios sankcijos, taikomos nesilaikius nustatyto termino arba pateikus neišsamią ar neteisingą informaciją;

- o įgaliojimą iš visų kompensacijos mokėtojų pareikalauti pateikti informaciją apie nukopijuotus kūrinius, reikalingą kompensacijai už reprografiją paskirstyti;
- o įgaliojimą gauti iš muitų ir akcizų administratoriaus, PVM administratoriaus ir nacionalinės socialinio draudimo įstaigos visą informaciją, reikalingą jai pavestai užduočiai vykdyti.

Ar Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktai veikia tiesiogiai?

Ar nacionalinis teismas privataus asmens prašymu turi netaikyti nacionalinės normos, jeigu ši valstybės nustatyta norma prieštarauja Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktams, visų pirma todėl, kad minėtam straipsniui prieštaraujanti norma įpareigoja privatų asmenį sumokėti rinkliavas?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (toliau – Direktyva 2001/29) 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktai ir 52 konstatuojamoji dalis

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Koninklijk besluit van 30 oktober 1997 betreffende de vergoeding verschuldigd aan auteurs en uitgevers voor het kopiëren voor privé-gebruik of didactisch gebruik van werken die op grafische of op soortgelijke wijze zijn vastgelegd (1997 m. spalio 30 d. Karaliaus dekretas dėl autorių ir leidėjų atlyginimo už grafineje arba panašioje laikmenoje esančių kūrinių kopijavimą asmeniniam naudojimui ir mokymo tikslu; toliau – 1997 m. spalio 30 d. Karaliaus dekretas)

Wet van 22 december 2016 tot wijziging van sommige bepalingen van het boek XI van het Wetboek van economisch recht (2016 m. gruodžio 22 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamos kai kurios Ekonominės teisės kodekso XI knygos nuostatos)

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 REPROBEL iš esmės reikalauja dėl neapmokėtų sąskaitų priteisti iš COPACO 28 614,49 eurų sumą ir 2 861,44 eurų žalos atlyginimą, taip pat nuo abiejų sumų priskaičiuoti palūkanas. COPACO reikalauja pripažinti ieškovės reikalavimus nepagrįstais.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 2 COPACO remiasi tuo, kad 1997 m. spalio 30 d. Karaliaus dekreto nuostatos, numatančios dvinarį – fiksuoto ir proporcingai kintamo dydžio – atlyginimą už grafinėje arba panašioje laikmenoje esančių kūrinių kopijavimą asmeniniam naudojimui ir mokymo tikslu, prieštarauja Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktų nuostatoms, kurios valstybėms narėms, į savo įstatymus inkorporuojančioms atgaminimo teisę, leidžia numatyti jos išimtis.
- 3 Reaguodama į 2015 m. lapkričio 12 d. Sprendimą *Hewlett-Packard Belgium, C-572/13*, kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktus draudžiama Belgijoje įvesta reprografijos sistema, numatanti fiksuoto dydžio atlyginimą, COPACO nutraukė sąskaitų mokėjimą nuo 2015 m. lapkričio mėn. iki 2017 m. sausio mėn. ir netgi vėlesniu laikotarpiu. 2017 m. kovo mėn. įsigaliojo nauja Belgijos reprografijos reglamentavimo tvarka. Taigi liko neapmokėtos sąskaitos už laikotarpį iki naujosios tvarkos įsigaliojimo.
- 4 Anot COPACO, 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktai galioja tiesiogiai.
REPROBEL kvestionuoja besąlyginį, aiškų ir tikslų Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies a ir b punktų pobūdį, nes valstybėms narėms paliekama laisvė savo nuožiūra numatyti apribojimus arba jų nenumatyti ir apibrėžti teisingą kompensacijos pobūdį. COPACO savo ruožtu teigia, kad tikslios šios nuostatos aplinkybės ir jai keliamas besąlygiškumo, aiškumo ir tikslumo reikalavimas iš dalies buvo apibrėžti Teisingumo Teismui atliekant aiškinimą, kuris jau buvo pateiktas dėl šios nuostatos.
- 5 REPROBEL taip pat mano, kad dėl įvairių priežasčių nėra valstybės įstaiga. COPACO laikosi priešingos nuomonės.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 6 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad direktyvos nuostatos iš principo veikia tiesiogiai valstybių narių teisėje tik po to, kai yra perkeltamos į nacionalinę teisę.

2004 m. lapkričio 18 d. sprendime Teisingumo Teismas sukritikavo Belgijos valstybę dėl pavėluoto Direktyvos 2001/29 įgyvendinimo, nes ji turėjo būti perkelta ne vėliau kaip iki 2002 m. gruodžio 22 d. (2004 m. lapkričio 18 d. Sprendimas *Komisija / Belgija, C-143/04*).

Išimtiniais atvejais ir tuomet, kai direktyva laiku neperkeliama į Belgijos teisę ir nėra įmanomas aiškinimas pagal direktyvą, nacionalinės nuostatos turi užleisti vietą toje direktyvoje įtvirtintoms Bendrijos nuostatoms ir direktyvos nuostatos turi būti taikomos kaip Belgijos teisės normos. Kaip matyti iš šio prašymo 4 ir 5 punktų, šalių nuomonės išsiskyrė dėl sąlygų, kurias tokiu atveju reikia tenkinti.

- 7 Ar REPROBEL yra valstybės įstaiga, nacionalinio teismo nuomone, svarbu žinoti, kad būtų galima nustatyti, ar kilo horizontalus ginčas (tarp privačių asmenų) ar vertikalus (tarp privataus asmens ir valstybės ar jos organų). Pastaruoju atveju direktyvos nuostatomis galėtų būti remiamasi tiesiogiai. Anot jo, dėl tikslios sąvokos „valstybės įstaiga“ sampratos tebekyla priešingų nuomonių, o tai neprisideda prie teisinio saugumo, ir tik Teisingumo Teismas gali išspręsti klausimą, ar REPROBEL turi būti laikoma valstybės įstaiga, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę.
- 8 Jeigu nagrinėjamas ginčas yra vertikalus, privatus asmuo gali tiesiogiai remtis direktyvos nuostatomis prieš valstybę ar jos organus, kai nuostatos suformuluotos besąlygiškai, aiškiai ir pakankamai tiksliai. Šalys nesutaria, ar taip yra nagrinėjamu atveju.
- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad reikalavimas suformuluoti nuostatas besąlygiškai, aiškiai ir pakankamai tiksliai tenkinamas, kai tik valstybės narės įpareigojamos laikytis tam tikros veiksmų krypties ir (arba) joms nustatoma aiški ir tiksli pareiga pasiekti tam tikrą rezultatą.
- Konstatavimas, kad valstybėms narėms palikta galimybė pasirinkti, atrodo, nėra nesuderinamas su sąlyga, kad direktyvos nuostata turi būti besąlyginė ir pakankamai tiksli (2009 m. vasario 12 d. Sprendimas *Cobelfret*, C-138/07, ir 2022 m. kovo 17 d. Sprendimas *Daimler AG, Mercedes-Bens Werk Berlin*, C-232/20).
- 10 Išaiškinimas gali būti būtinas ne tik dėl netikslaus arba neaiškaus direktyvos nuostatos pobūdžio, bet ir dėl to, kad tam tikras aiškinimas reikalingas konkrečiu atveju nekvėstionuojant besąlyginio, aiškaus ar tikslaus pačios nuostatos pobūdžio.
- Atlikti tokį aiškinimą priklauso išimtinai Teisingumo Teismo, o ne nacionalinio teismo kompetencijai.
- 11 Šioje byloje kyla pagrindinis klausimas dėl sąvokos „teisinga kompensacija“ aiškinimo, kurį Teisingumo Teismas praeityje nagrinėjo įvairiuose sprendimuose, priimtuose atsakant į prejudicinius klausimus dėl tikslesnio šios sąvokos turinio išaiškinimo, bet nekonstatavo, kad nuostata suformuluota netiksliai arba neaiškiai.